

מפעל עולמי להצלת הדת

על ידי שנקיים ברית הערבות ומצות התוכחה בכל העולם כולו

גליון # 37

חברה מזכי הרבים העולמי לקיום היהדות

חודש תשרי תשס"ג

בו יבוארו עניני ברית הערבות שקיבלנו והתחייבנו במצוות ה' **"בְּהָרַרְתִּי סִינַי"** להיות ערב על כל איש ואיש מבני ישראל, וכל אחד ואחד נענש מכוח חיוב הערבות כמו שכתוב (ויקרא כו, לז), **"וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו"** וכמבואר ברש"י שם: ומדרשו **"וכשלו איש באחיו"** זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה, (ועיין סנהדרין דף כ"ז:).

על ידי ברית הערבות ומצות התוכחה נבנה בית המקדש

שַׁעַר הָעֵרְבוּת

וְהֵצֵלָת נַפְשׁוֹת

פנינים יקרים מספר שערי תשובה לרבינו יונה

עיקרי יסודי התשובה

ואיך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם, איך נמשלתי כבהמות נדמיתי, והלכתי אחרי יצרי כסוס כפרד אין הבין ותעיתי מדרך השכל.

עתה נבאר עיקרי התשובה: העיקר הראשון החרטה. יבין לבבו כי רע ומר עזבו את השם, וישיב אל לבו כי יש עונש ונקם ושלם על העון, כענין שנאמר (דברים לב, לה): **"לי נקם ושלם"**, ונאמר (איוב יט, כט): **"גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב"**. ויתחרט על מעשיו הרעים, ויאמר בלבבו: מה עשיתי, איך לא היה פחד אלקים לנגד עיני, ולא יגורתי מתוכחות על עון ומן השפטים הרעים, כי רבים מכאובים לרשע, לא חמלתי על גופי, ולא חסה עיני עליו משחתו מפני הנאת רגע אחד, ונמשלתי לאיש שיגזול ויחמוס ויאכל וישבע, ויודע כי אחרי אכלו ואתו יגרס השופט בחצץ שניו, כענין שנאמר (משלי כ, יז) **"ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ"**. ורעה מזאת, כי הייתי על הנפש

היקרה אכזרי ונטמאה בגלולי יצרי, ומה הועילה בכל קנייניה אם רעה בעיני אדוניה, ואיך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם, איך נמשלתי כבהמות נדמית, והלכתי אחרי יצרי כסוס כפרד אין הבין ותעיתי מדרך השכל, והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל להכירו וליראה מלפניו ולמשול בגוף וכל תולדותיו כאשר המשילה על שאר בעלי חיים שאינם מדברים מאשר יקרה בעיניו נכבדה, ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי, ויהי בי הפך מזה, למה לי חיים, כענין שנאמר (משלי כא, טז): "אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח". ועוד, כי כמשפט הבהמה לא עשיתי, אבל שפלתי ממנה, כי ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ואני לא ידעתי ולא התבוננתי, ושלחתי נפשי לחפשי מאדוניה, וטעמתי צופי, ונשיתי סופי, וגזלתי וחמסתי, ועל דל בוססתי, ולא זכרתי יום המות אשר לא ישאיר לפני נשמתו בלתי אם גויתי ואדמתי. והענין הזה אשר בארנו הוא אשר דבר ירמיה עליו השלום (ירמיה ח, ו): "אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי".

(שער ראשון אות י)

בהתמדתו על עבירה נעשית לו כהיתר ונחשב למשומד

העיקר השלושה עשר להיות העבירות הקלות חמורות בעיניו לארבעה פנים: האחד - כי אין לו להביט לקטנות העברה, אבל יביט לגדולת מי שהזהיר עליה. והשני - כי היצר שולט בעבירות הקלות, ואולי תהיה זאת סבה להתמיד בהן ואז יחשבו גם הן כחמורות בהצטרף עונש כל פעם, ומשלו על זה מחוט של משי שהוא נרפה וחלוש, וכאשר יכפלו אותו כפלים רבים יעשה עבות חזקה. השלישי - כי בהתמדתו על העבירה נעשית לו כהיתר, ויפרוק עולה מעליו, ולא ישתמר ממנה, ויחשב עם פורקי עול וכופרים ומשומדים לדבר אחד.

אין שום תירוץ על החטאים, כי השם נתן היכולת לכבוש היצר

והרביעי - כי אם נצחו היצר בדבר קטן, ינצחו מחר בדבר גדול, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קה:): כל המשבר כלים בחמתו יהי בעיניך כאילו עובד עבודה זרה, שכך דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עבוד עבודה זרה ונאמר (בראשית ד, ז) הלוא אם תיטיב שאת, פירוש: למה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב מעשיך ותשוב אלי - שאת, פירוש: תשא פניך, מלשון: כי אז תשא פניך ממום (איוב יא, טו). ויש לפרשו מלשון סליחה. ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ - אם לא תשוב מאשר חטאת, לא העון אשר בידך לבדו ילין אתך, כי היצר רובץ לפתח להחטיא אותך בכל אשר תלך, ונוצח אותך תמיד אחרי אשר נצח אותך, ויקוש לך וגם נלכדת ולא שבת. ואלו תשוקתו - להדיחך, ואורב לך בכל עת. ואתה תמשל בו - אם תרצה להתגבר עליו. על כן תענש על החטא אחרי אשר נתתי לפניך היכולת לכבוש את יצרך.

(שער ראשון אות לח)

האנשים אשר לא הניחו על ראשם תפלין מעולם הם הנקראים פושעי ישראל בגופם, ועונשם חמור מן העובר פעם אחת על חייבי כריתות ומיתות בית דין

ועתה נדבר בענין עונש בטול מצות עשה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (חולין קלב:): אם יזהירו את האיש לעשות סוכה או לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו. ואמרו (ראש השנה יז:): כי האנשים אשר לא הניחו על ראשם תפלין מעולם הם הנקראים פושעי ישראל בגופם ועונשם חמור מן העובר פעם אחת על חייבי כריתות ומיתות בית דין, ואמרו (שם): כל שעונותיו מרובים מזכיותיו, ובכללם עון פושעי ישראל בגופם, כגון שלא הניח תפלין מעולם או עון פשעי אומות העולם בגופן והם עוברי עבירה כגון עריות, ליום הדין יורדים לגיהנם ונידונים שם שנים עשר חדש, ולאחר שנים עשר חדש גופם כלה ונשמתם נשרפת ורוח מפזרתם תחת כפות רגלי הצדיקים, שנאמר (מלאכי ג, כא),

"ועסותם רשעים כי יהיו אפר וגוי". ואמרו (סנהדרין צט): מי שמקל בענין מצות עשה, כמו המבזה חולו של מועד שיש בו מצות עשה, שנאמר (שמות כג, טו): "את חג המצות תשמור", אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא. ויש על כל מצות עשה אזהרת לאו כוללת, שנאמר (דברים יג, א): "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו". (שער שלישי אות יא)

(המשך בגליון הבא אי"ה)

מפעל עולמי להצלת הדת